

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul IV. — No. 50.

19 Decembre, 1899.

CĂTRE ABONAȚII REVISTEI „LIGA ROMANA“

Comitetul central al Ligei roagă pe toți d-nii abonați ai revistei «Liga Română» a trimite rămășițele provenite din abonamentele d-lor pe trecut. Din cauza neplăței la timp a acestor rămășițe, cari se ridică la mai multe mii de lei, se pune în pericol existența acestei publicațiuni, comitetul neputînd face față cheltueleur ce se cer cu conducerea și imprimarea revistei. Mulți din cei mai buni Români, cu surprindere am văzut, că după ce au primit revista mai mult timp refuză plata.

Facem un nou apel la sentimentele lor patriotice să nu păgubească Liga cu cîți-va lei, cari pentru dînșii este puțin, iar pentru Liga foarte mult. Vom face ca să se încaseze prin poștă abonamentele refuzate odată și în cas cînd vor refusa și a doua oară vom publica numele acestor buni Români cu sumele ce ne datoresc. Publicațiunea numelor se va face atît prin Revistă cît și prin ziarele politice.

Comitetul central al
Ligei Culturale.

IN CHESTIA AVRAM IANCU

Nici în recele pămînt acest nobil suflet nu poate găsi odihna pe care atît de mult o căutase înainte de a se depărta din mijlocul Românilor.

Cît timp a trăit și a luptat pentru libertatea și mărirea neamului său, Avram Iancu era socotit de către Unguri ca un adevărat tîlhar de codri, ca un tip de conducător al vr'unei Camorre sau Maffii siciliane sau neapolitane. Ziarele maghiare, istoriografia contemporană a Ungurilor, Parlamentul și întreaga lor opinie publică îl considerau ca cea mai fioroasă și detestabilă ființă omenească.

În timpul revoluțiunii dela 1848 și în urmă, mamele maghiare își speriau copilașii zicîndu-le să fie cuminți că aminteri are să vină Iancu. Și copii tăceau din gură și ascultau ca mieluşei.

O groază nespasă făcea pe Unguri să tremure cînd auziau acest nume, pe cum tremurau Romanii cînd li se pomenia faimoasa vorbă «*Hannibal ante portas*».

Dar sunt cincizeci de ani. Frica Ungurilor s'a prefăcut în obrăznicia parvenitului. Luat și înălțat de subțioară de către Austria, Ungurul se crede azi omnipotent.

În acest destul de lung interval, unii istoriografi maghiari și-au mai liniștit nervii, s'au mai trezit la cap și au trebuit să admită că Iancu nu numai că nu era monstrul pe care-l crezusera ei, ci, din patrivă, era una din figurile contemporane cele mai simpatice prin idealitatea, devotamentul și nobleța caracterului lor. Au trebuit să admită că Iancu era expresia fidelă a tribunului poporului în înțelesul bun al cuvîntului; că era un spirit superior, o minte cultă, o inimă mare și generoasă ce nu simția fiori de emoție decît pentru bunurile ideale ale poporului său, ce nu se revolta decît împotriva tirăniei.

Dar chiar dacă istoriografi maghiari nu ar fi căutat ei însuși să fie pînă la un punct drepti și să pună în lumină acest caracter al lui Iancu și încă un guvern ce se respectă nu poate permite unui procuroraș al său să insulte în chip vandalic amintirea unui om pe care un întreg popor îl consideră, cu drept cuvînt, ca pe un martir al cauzei sale naționale.

Între oamenii și națiunile civilizate sunt lupte, căci la urma urmelor ele constituiesc progresul universal.

Dar orcît de crîncene și fără de conținere ar fi ele, în ziua de azi există o serie de forme și de conveniențe pe cari nici un om cult, nici o națiune cu pretenții de civilizațiune creștină nu le poate nesocoti. Între aceste conveniențe este și aceea care cere să fim cuviincioși față cu dușmanii morți. În Germania sunt înmormîntate rămășițele pămîntești ale ostașilor francezi cari au căzut pe teritoriul german luptînd contra armatelor lui Wilhelm I și pentru interesele Franței. Germania, dușmana seculară a Franței, a permis

ca pe mormîntul acestor dușmani ai ei de odinioară să se ridice un monument cu inscripție franceză. Și toată lumea a înțeles, și toată lumea a aprobat, căci așa e obiceiul între națiuni civilizate.

Nu-mi aduc aminte să fiu cetit vr'odată în vr'un ziar german insulte mojicești la adresa conducătorilor francezi azi sub glia verde. Asemenea articole ar fi produs o generală indignare în toate spiritele germane, în toate sufletele oamenilor echilibrați.

Numai Maghiarilor le-a fost dat ca să facă și în asemenea împrejurare o excepție. Numai ei au mai păstrat obiceiul barbarilor cari după ce omorau pe vr'un vrășmaș, îi jupoiu pielea, o umpleau cu paie și o purtau astfel prin taberele lor expunînd-o la batjocura celor ce o priviau.

Și guvernul maghiar, în loc de a destitui imediat pe imbecilul și incultul procuror care a crezut că se ilustrează aruncînd cu noroi într'o figură ideală, îl menține în mod demonstrativ par'că ar vrea să facă din această chestie o chestie de putere politică.

Apoi ea nu-i și nu poate fi decît o chestie de simțămînt, de bună creștere, de cultură.

Iar dacă guvernul «legii, al dreptului și al dreptății» d-lui Széll ține să provoace pe Români, atunci bine fac aceștia că-i răspund cu violența cu care-i răspund și bine vor face dacă vor continua pînă ce li se va da satisfacția pe care o cer.

D. Széll vrea cu orice preț ca această afacere să devină o chestie politică? Români se vor îngriji ca ea să devină.

Deja protestele se țin lanț, deja se cere ca chiar aici în capitala României libere să se țină o mare adunare de protestare.

De sigur nici Români de peste hotare nu se vor lăsa mai pe jos.

Ne unim din suflet cu cei ce cer ca să se organizeze cât de curînd un meeting de protestare în chestia lui Iancu și sperăm că din sînul Ligii sau a tinerimei universitare are să pornească curentul.

Verax.

Campania maghiară în streinătate

Foile ungurești iarăși par'că își ies din fire de bucurie pentru că pot înregistra faptul că la Paris a eșit o carte care îi unge la inimă.

Un oarecare **Alexandru von Bertha**, Maghiar de prin jidoveasca Galiție, s'a apucat, de sigur cu cheltuiala guvernului maghiar, să resume ineptele *volămele* faimosului și ridicolului *persónaj* Jáncsó *Benédek* despre chestia românească.

Aceste volume nu coprind decît o *părteniloare* compilație de părți din istoria Românilor menite a ne discredita în fața străinilor. Aceste părți «istorice» au fost resumate în franțuzește de Jidănașul de care vorbim și scoase într'un volum de vr'o 450 pagini sub pomposul titlu „**Les Magyars et les Roumains devant l'histoire**“.

«Inaintea istoriei!»

Inaintea **cărei** istorii?

Căci, aici e vorba de lupta dintre două popoare și deci istoria acestei lupte, ca să fie adevărată, ar trebui să fie scrisă de un istoric serios și imparțial.

Cum cutează *perciunatul* traducător să presinte tendențioasa și falșă compilație a d-lui Jáncsó ca o istorie?

Românii în fața acestei istorii însemnează «Românii la Cluj», în fața uneltelor guvernelor maghiare.

Cu asemenea mijloace perfide cred Maghiarii că au să înfunde Românilor căile libertății?

O să trăim și o să vedem dacă asemenea arme nedemne mai pot da cuiva o biruință!

PREA MULT SPIRIT

Puține popoare vor fi în lumea aceasta la cari să se găsească un atît de mare coeficient de oameni de spirit ca la noi. Cu toate acestea însă, din mulțimea aceasta de spirite țara nu se alege cu mai nimic de seamă, literatura rămîne sărăcăcioasă, e plină de injurători și de calambururi, de vorbe de spirit dar de idei și reflecții banale.

Noi criticăm și desprețuim tot ce vedem, tot ce auzim. Pentru noi nu încapе o margine cînd vorba e să ne așăm «spirituși Lovim» în lucrurile cele mai sfinte, în idealurile cele mai mărețe, în simțirile cele mai nobile fără alt obiectiv decît satisfacerea vanității noastre de a ne presinta lumii, cu orice preț, ca oameni de duh, ca băeți «deștepți ai dracului».

Așa ne pomenirăm mai deunăzi în gazete cu o zeflemisire într'adevăr grecească a pictorilor români.

Să fie oare atît de enormă distanța între pictorii români batjocoriți și între pictorii ovrei ale căror opere de pretinsă artă vor fi trimise la expoziția dela Paris?

Să fie oare *Peneș Curcanul* al mult prigonitului și urgisitului *Bran* într'adevăr atît de nul în comparație cu picturile ovreiești și nemțești? Să merite acest tablou acea crudă explozie de dispreț și

de ocară ce o văzurăm deunăzi într'un articol al d. Dr. Urechia ?

D'apoi simpaticul doctor care tot cu acea ocazie ne dete și nouă un ghionț, nu ar fi gășind în țară alte subiecte pentru exuberanța sa critică zeflemistă decît tablourile românești dela Ateneu ?

Dar mi se pare că tot de el era iscălită mai deunăzi o altă cronică veselă în care ridiculisa țara în care Jidanii sunt considerați ca scriitori români. D'apoi dacă-i așa, dacă *Honigmanii* și *Șăinenii* ne pocesc literatura, nu cumva Segal și Mendel, Grünberg și Satmáry fac cinste picturii noastre? Cum adică, Bran trebuie lapidat și haita asta de jidani trebuie menajată ?

Firește, ca să iasă spirit.

Dacă ne-am lua după opinia doctorului Urechia, d-l *Ion Kalinderu* d. p. ar fi și d-sa ultima expresie a nulității în Țara Românească.

Adevărul însă este, că precum toată lumea de bun simț și fără mincărime de a face zeflemele, știe că d. Kalinderu e un om de netăgăduită valoare, așa și hula nemai pomenită ce o aruncă d. dr. Urechia asupra d-lui Bran este cel mult un paradox cu pretenții de spirit.

Abia eșirăm din epoca picturii primitive cînd admirăm sfinți trei și patru unghiulari, și azi tărîm în noroi un tablou ca *Peneș Curcanul* care, în comparație cu ceea ce se putea face la noi acum 30—40 de ani, este o operă de artă în toată puterea cuvîntului.

Critica aceasta furioasă o fi pârînd cuiva foarte spirituală, nouă ni se pare și deplasată și nedreaptă.

Cronicele acestea ale unui spirit siluit se perd ca și cînd n'ar fi fost scrise și tipărite niciodată, dar tabloul d-lui Bran are să rămînă în istoria culturii noastre, și cu toate defectele sale, are să constituie

chiar o pagină de onoare în istoria artelor la noi, or cîte calambururi cu și fără spirit s'ar mai face pe socoteala lui.

Teleno.

Spre uniunea personală ?

Azi e aproape în deobște admis că formațiunea dualistă se surpă.

Noi ne-am spus de mult părerea cam ce formă de Stat o va înlocui. Ungurii cred însă că transformarea va fi în favorul lor. Așa se exprimă d. p. d. Fr. Kossuth, șeful partidului independist din Ungaria, într'un interviu cu un redactor dela «*Magyarország*». El zice între altele:

«Părerea mea este, că se apropie ziua în care se va zdrobi opera lui *Déak Ferencz*; pentru că e imposibil, ca Maghiarul să mai fie multă vreme atît de prost să risipească milioane pentru repararea mașinării, pe cînd celalalt proprietar, Austriacul, dă, basteie în continuu mașineria. Ungaria nu poate dŭce vecinic rolul la care au fost condamnate din partea zeilor fetele cincizeci ale lui *Danaos*, cari și-au omorît bărbății în noaptea de nuntă. *Ne apropiem de mari schimbări inevitabile*; pentru că nu e adevărat, că opera dela 67 ar fi bună și numai oamenii sunt răi. Aceea ce se întimplă în Austria, e numai urmarea naturală a instituțiunii din 67, care, deși nu a aprins făclia, dar a aprins candela libertății în Austria, și aceasta străbătînd prin dormitoarele întunecoase ale diferitelor națiuni cu trecut istoric, legate împreună, *le-a deșteptat și a stîrnit în ele astfel de dorințe*, cari nu pot fi omorîte cu tirănia, dar nici altcum nu mai pot fi adormite. Aspirațiunile acestea se vor opune totdeauna *egemoniei germane*, și frecările din Austria, cari au provocat situația de față, pot numai să crească, chiar și atunci, cînd pe cîteva săptămîni, pe cîteva luni, intră paușă în ciocnirea rasselor. Toate acestea au creat în Austria un abis, dela care, e de dorința

patriotismului maghiar și e în interesul Co-roanei, ca *Ungaria să stee cât se poate de departe*, făcînd să fie cît de subțiri firele ce leagă patria noastră de Austria, află-toare în abis, căci altcum și patria noastră ajunge în viltoare și atunci gata suntem. *Eu văd răsărînd zorile uniunei personale».*

Cîntecul acesta îl auzim noi de mult.

Dacă membrii partidului pe care-l di-rijează acest fiu al rebelului Kossuth nu ar fi crezut că o să poată desface Un-garia de către Austria, ei de bună seamă nu făceau politica pe care au făcut-o. Pînă acum însă cu nici un pas ei n'au ajuns unde voiau să ajungă. Ajunge-vor acum ?

Nu credem. Nu, pentru că majoritatea oamenilor politici maghiari se feresc a se deslipi de Austria, și pentru că, în definitiv, chestia aceasta nu o poate ho-tori decît împăratul cu armata sa.

Toate profețiile kossuthiste sunt și re-mîn visuri, nimic mai mult.

Proteste în chestia Jancu

Protestul tinerimei din Graz.

Graz, 23 Decemvre n.

Tinerimea română din Graz, infie-rează nemai pomenita cutezanță a pro-curatorului Lázár de a ponegri memoria marelui Jancu, a aceluî bărbat, care însuflețit de idealul secolului a luptat pentru întruparea aspirațiunilor legi-time ale poporului nostru, — și respinge cu indignare insulta adusă întreg nea-mului românesc.

Protestul Românilor din Alba-Julia.

Locuitori ai vechiului și istoricului oraș Alba-Iulia, la auzul și vederea celui mai nou atentat săvîrșit, — în

mijlocul nostru — la adresa națiunei române din partea unui procuror re-gesc al erei «lege, drept și dreptate», conștii de demnitatea și simțămîntul nostru național moștenit prin veacuri dearîndul dela părinții și strămoșii noștri :

protestăm cu indignare pentru cu-tezanța neinchipuită, cu care un pro-curator regesc insultă pe cel mai mare și iubit luptător de odinioară al na-țiunei române și cel mai aprig și cre-dincios general al Maj. Sale actualului nostru Monarch ;

protestăm în fața lumii civilizate și arătăm cu degetul pe acel vicepro-curator, care azi, în zorirea secolului al XX-lea, călcînd pe țărîna la sute și mii de eroi ai neamului nostru, îngropați aici în decurs de 2000 ani — la auzul nostru — îndrăznește a striga în gura mare și a numi în sanctuarul justiției «cap de tîlhari» pe Jancu, semizeul a-dorat al unui popor întreg, — insul-tîndu-ne astfel națiunea română în chipul cel mai neomenos.

Din istoria Banatului Severin

Severinul sub stăpînirea principilor ardeleni pînă la predarea cetăților Caransebeș și Lugoj în mîinile Turcilor. 1526—1658.

(U r m a r e)

Pentru politica expansivă, urmărită de Turci, avea Timișoara aceiaș însemnătate, care au avut-o Belgradul sîrbesc și Buda. De aceea instituirea întru apărarea ei bîr-bați distinși, experți în ale răsboiului, — pașali superiori. Cel dintiu a fost *Hassan pașa*.

Intr'alte locuri fortificate, precum în *Ciacova, Vîrșeș, Becicherec, Panciova, Cuvin,*

Palancu nouă (Horom), Orșova etc., așezară Turcii *Bei*; iar încassarea dărilor cădea în sarcina unor funcționari districtuali, care trebuia să dea seamă de faptele lor *Hafnadarului* din Timișoara. Contribuțiunea era cea usitată la Turci: darea de cap și de vite. De afacerile judecătorești purtau grijă *Sardarii* sau juzii comunali, instituiți pentru fiecare comună. Scurt zis: *caderea Timișoarei aduse cu sine schimbarea constituțiunii în părțile apusene ale Banatului timișan*; administrațiunea și jurisdicțiunea de pînă aci este scoasă din vigoare și înlocuită cu sistemul de guvernare turcesc.

Despotismul Turcilor și nedreptățile comise sub umbra unor legi barbare pentru creștini, apăsau greu asupra locuitorilor. *Mulțime de Români, rămășițe a colonilor Romani* (1), Resciani și Servieni, care s'au fost așezat în țară, au aflat scăpare în *districtele* Logoj, Caransebeș și în unele părți ale Lipovei. Pe plaiurile și prin văile acestor districte, unde creștinătatea sub scutul lui Ioan II Sigismund nu era conturbată de Turci, se spori numărul locuitorilor și a satelor (2).

În fruntea districtelor Logoj și Caransebeș aflăm acum (1554) iarăș pe acelaș Petroviciu, care, pe timpul învoelii încheiate între Isabela și Ferdinand, a fost silit să părăsească Timișoara.

După căderea sa și după o scurtă se-disvacanță urmează:

1552 *Ioan Gleşan* ca Ban al Caransebeșului. Știm, că a fost cel dintîiu, care a raportat lui Castaldo despre moartea lui Losonczy.

(1) *Griselini*: Geschichte des temesvarer Banats, la pag. 82: *Viele von den römischen Colonen, noch übrige Walachen sowie Raizen und Servier, welche sich im Lande angesetzt hatten, flohen jetzt.*

(2) Idem la pag. 83: *In den Districten von Lugos, Karansebes und einem Theile von Lippa hingegen, welche Iohann II Sigmunden in Besitz geblieben, und wo mithil die Christenheit nicht beinträchtigt, war, wuchsen mit dea Bevölkerung auch die Dörfer an.*

La 1553 se numește *Blasiu Székely* Ban al Sebeșului și Logojului.

Petru Petroviciu a stat apoi în fruntea acestor două districte dela 1554 pînă la moartea sa întîmplată la 1557.

Prin acest fapt se constată, că districtele numite au fost scăpate de sub dominațiunea lui Ferdinand. De altcum nici în Transilvania n'avu regimul său viață lungă, și aceasta mai virtos din pricina guvernatorilor Castaldo și Andrei Báthori niște indivizi, care în prima linie au avut în vedere interesul propriu și n'au fost capabili să cîștige simpatiile locuitorilor. Între astfel de împrejurări încolțiră și produsură promisiunile amăgitorului Petroviciu, referitoare la recîștigarea Timișoarei și altor cetăți bănățene, rodul dorit, iar scrisoarea lui Soliman din Aleppo, în care îi amenință a-i pedepsi cu toată asprimea, dacă nu vor apuca partea Zápolyaniștilor, fu otăritoare pentru conduita Ardelenilor. Îndată ce voevozii români *Pătrașcu cel Bun* și *Alexandru Lăpușneanu* veniră la solicitarea sultanului cu 12000 de oameni în Transilvania, ei se lăsară de *Ferdinand și jurară în 12 Martie 1554* credință Isabelei și fiului ei. Voevozii români merseră întru întîmpinarea lor pînă la Sătmar, unde sunt dăruiți într'un chip strălucit, ceea ce însă nu-i împedică de a devasta la reîntorcere Transilvania în modul cel mai crunt. Cu scrisoarea din Aleppo a fost denumit P. Petroviciu *sandjac* al districtelor Caransebeș și Logoj, care sunt eliberate de tribut, ce pînă aci aveau să-l plătească Turcilor.

Asupritorul de mai nainte al acestor cetăți devine acum protectorul și îngrijitorul lor. Petroviciu le pune în stare de apărare mai bună și zidește turnuri de observare în diferite locuri ale districtelor. Astfel de fortificațiuni sunt *Piatra Turnului*, după cum e numită în graiul poporului ruina din vecinătatea comunelor

Ruïeni-Turnul, și turnul de observațiune de lângă Media, ale cărui ruine fantastice le privește călătorul cu acelaș interes, cu care vede panorama drăgălașă, ce i se desface înaintea ochilor.

Din lăsămîntul lui Ioan Zápolya, din intențiunea Turcilor și a lui Petroviciu, ca să ridice pe Ioan Sigismund la tronul Ungariei, sau cel puțin să-i asigure stăpînirea asupra Ardealului, s'a făurit pentru Logoj și Caransebeș pavăza, care le-a scutit pe durata unui seclu de invasiune ferosulul inamic, precum și legătura de fer, ce a existat între Transilvania și între Banatul caransebeșan-logojan.

Comitatul Severin e considerat d'acum înainte de partea întregitoare a Transilvaniei. Principii denumesc ocîrmuitorii săi, iar straturile au vot și scaun în dietele ardeleneste.

Luînd regina în numele minoreului ei fiu cirna Trasilvaniei, caută să recîștige prin intervenirea Franciei și cu ajutorul lui Petroviciu cetățile Timișoara și Lipova. Zădarnică fu încercarea ei. Se pare că cererea ei a fost respinsă în mod categoric, căci după moartea lui Petroviciu (Octombrie 1557) n'a fost bărbat, care ar fi avut îndrăsneala, nici măcar să se roage pentru redobîndirea lor. Abia cutezără ambasadorii reginei a pretinde (1559) regularea graniței spre Timișoara și Lipova. Regina moare în scurtă vreme după această întimplare.

Ferdinand a făcut în anii din urmă tot ce i-a fost în putință, ca să lege armistițiu cu Turcii și să se împace cu Ioan Sigismund, care acum luase titlul de rege al Ungariei. Dorința ferbinte, de a lăsa fiului său o țară liniștită, n'a putut s'o realizeze. El dete tributul celor pămîntești în 25 Iunie 1564.

Urmașul său Maximilian I (1464—1576) a continuat pertractările de pace; dar fiind pretensiunile lui Sigismund exagerate,

se încinse între rivali resbelul civil de nou, în care principiile ardelean, sprijinit de Hassan, pașa Timișoarei, a fost la început biruitor. În tabăra lui Hassan, din apropierea Dobrișinului, erau spahii Turci, pedestrime rasciantă și la 3.000 de călărași români din Logoj și Caransebeș. Călărașii formau verosimil rezerva principelui, care cu invoirea sa se luptau sub stindardele turcești.

Făcîndu-se însă pace între *Selim*, următorul răsboinicului Soliman, și între Maximilian, a fost necesitat și Ioan Sigismund să se împace cu rivalul său. El moare ia 1571 fără următori.

Rudolf 1576—1608, Ștefan Báthory 1571—1576.

De executor testamentar a fost denuțmit Sigismund pe Românul *Gaspar Békes* — *Bichigianul* (1). Acesta e fiul lui *Ladislau*, care după Petroviciu a șezut în scaunul Banilor sebeșeni (1558).

Cu banii căpătați dela protectorul său a cumpărat cetatea Făgăraș dela văduva Mailat și s'a nisuit să cîștige protecțiunea Turcilor, casă răstoarne din scaun pe *Ștefan Báthory* (1571—1576), noul principe al Transilvaniei. Întru realizarea aspirațiunilor sale promise Turcilor îndoirea tributului și cedarea districtelor Logoj și Caransebeș, iar prin făgăduințe referitoare la libertățile avitice, îndulci și atrase Secuiei în

(1) *Fessler*, vol. III, pag. 610, mărturisește; *Békes* war ein neidrig und geborener Walache.

Petroviciu donează, camerarului său, lui Ladislau Békes și fiului acestuia lui *Gaspar*, *Dimbovița* o comună situată între Logoj și Gavojdia (Pesty: Krassó vármegye, vol. II, partea I, pag. 137). *Jacob Békes* ținea (1548) Făgetul în posesiune. Deja la 1509 se face amintire de *Ioan Bekes*, castelan al castelelor de Unindoara, Mănăștur, Margine și Hațeg. Acesta e verosimil moșul lui *Gaspar* (Idem pag. 148). *Bichigiu* e numele unei comune din vecinătatea Făgetului. Deși Pesty Fr. ne-o arată că există abia pe la începutul veacului al XVIII totuș suntem de credință, că aci trebuie să căutăm scaunul strămoșesc al acestei familii. Din *Bichigianul* s'a format apoi *Békes*, precum s'a format din Girlișteanul-Gerlistei, din Racovițanul-Rekoviczay etc.

partea sa. Dar nici Báthory n'a rămas în neactivitate. Prin răspunderea regulată a tributului, obține grația Turcilor în măsură atît de mare, în cît îi trimise oaste numeroasă în contra rivalului său. Cu ajutorul acestor tovarăși se aruncă asupra Făgărașului, unde se închisese Békes, și-l luă cu asalt (Octomvrie 1573) după un asediu de 19 zile.

Cu căderea acestei cetăți însă nu s'a terminat războiul, căci lui Békes i-a fost succes să scape la Maximilian, ducînd cu sine partea cea mai însemnată a tesaurului său.

La tronul Poloniei, care într'aceea devenise iarăș vacant, aspira principele ardealului și Maximilian. Ca să-și ajungă scopul trimise pe Békes cu oasta împărătească, adunată la Cașovia, asupra Transilvaniei (1575).

Bichigianul comise de astădată o greșeală neiertată. În loc să se arunce asupra Belgradului preferă să aștepte ajutorul Secuilor, amicilor și altor tovarăși d'ai săi. Trăgănarea îi fu spre stricăciune, căci Báthori avu timp să-și adune într'aceea oștirile sale, ba chiar a se întări cu trupe auxiliare trimise dela Timișoara și dela voevodul Munteniei. Lupta dela St. Paul (Iulie 1575) în care armata lui Békes e zdrobită de puterea lui Báthory, puse pentru totdeauna capăt aspirațiunilor sale. El scapă și de astădată dimpreună cu vr'o cîțiva prieteni de sabia inamicului, își află scut în Sătmar. Mai rău o pățiră cei căzuți în mîna lui Báthory. Dieta dela Cluj îi judeca la moarte și la pierderea moșiilor și tuturor averilor. Șapte sunt din partizanii lui Békes decapitați, 34 Secui spînzurați, iar mai mulți, după ce li s'au tăiat nasurile și urechile sunt trimiși la ai lor, ca să le vestească: «că nu prin revoltă, ci numai prin supunere pot să redobîndească drepturile și libertățile per-

dute» (1). În anul următor părăsi Stefan Báthory Transilvania și se duse în Polonia, unde prin votul staturilor polone i s'a oferit coroana regală. Scaunul ardelenesc îl ocupă acum *Andrieu Báthory* (1575—1581) care conduce cu înțelepciune afacerile țării.

Sub steagurile lui St. Báthory, care de altcum după ce se urcase pe tronul Poloniei se împăcase cu Békes, s'au luptat 300 călărași și 200 pedestrași din districtul Caransebeș, care aveau tunuri portative și erau înarmați cu sulite, cu săbii și cu securi (2). Verosimil că promisiunea, ce o făcuse Békes Turcilor, i-au îndemnat să se lupte în contra Românului.

(Va urma)

DIN PRESA DE PESTE MUNȚI

România demnă, vrășmașii scoși din minți!

Cluj, Decemvrie, 1899.

«Cetim în *Tribuna Poporului*»:

Un cuvînt nedemn, a provocat o mișcare demnă. Un cas parțial a dat naștere unui eveniment general. Nesocotința și sălbătăcia au trezit la luptă chibzuiala și bărbăția cultă...

Și acum, cînd *chestiunea Iancu*, se menține la ordinea zilei mișcînd valuri tot mai mari și tot mai întinse, — tabloul situației este luminos și însuflețitor pentru românime, funebru și deprimător pentru vrășmașii ei.

România demnă, vrășmașii scoși din minți! Asta-i situația!

În vreme ce tinerimea noastră întreagă, dela *Cluj* la *București* și dela *Cernduți* la

(1) *Fessler*: vol. III, pag. 614.

(2) *Pesty*: A. Szörényi Bănság, vol. II, pag. 144.

München, s'a ridicat cu bărbăție, apărind onoarea celui mai scump erou al nostru și autoritatea neamului. În vreme ce sentimentul nostru obștesc e revoltat și pretinde satisfacție pentru atentatul odios dela Alba-Iulia; în vreme ce mișcarea de entuziasm și de energie a românismului din țară ia dimensiuni tot mai largi și îmbracă haina cea mai solemnă, — în aceeași vreme vrășmașii jurați ai românilor turbează, șovinismul maghiar face spume de furie și abia ici-colea se mai aude un glas de cumințenie, un verdict just și uman condamnând pe agentul provocător care a compromis atât de grav puterea de stat însăși și justiția maghiară...

Care-i stadiul actual al chestiunii care ne preocupă pe toți?

Cu agentul provocător ca persoană, am sfârșit-o. De acum, noi avem de furcă nu cu «groful», ci cu procurorul, nu cu agentul provocător, ci cu puterea de stat, de care a *abusat*, în loc s'o *represinte* cu demnitate, conform datorinței și a jurământului făcut...

Și ce face puterea de stat? Ce face guvernul țării?

Oficial tace — tăcerea culpabilului Neoficial, în presa ce-i stă la dispoziție, joacă csărdăș-ul șovinismului maghiar — amenință cu procese și prigoniri...

În loc de a se desmetici din beția rușinoasă provocată la Alba-Iulia, sbiară și turbă... În loc de a condamna pe culpabilul fatal, îi ocrotesc propria lașitate... În loc de a spăla murdăria aruncată pe vaza puterii de stat, începe a se solidariza cu autorul ei... În loc de a ne oferi satisfacția recunoscută chiar de unii Maghiari ca tot ce se poate mai legitim, se cufundă și mai adânc în abisul ilegalității... Nu-i asta prea mult?...

Și ce facem noi?

Ce fac amenințații, prigoniiții, atacații nearmați, cetățenii cei mai loiali ai țării?... Ce facem?...

Stăm cu bărbăție în ploaia de gloanțe și așteptăm. Așteptăm urgia, s'o respingem. Așteptăm noua *Golgotă* să o sfințim cu alte *victime*. Așteptăm lupta, ca să învingem!

Vom și învinge. În templul justiției, cu armele legeri și ale istoriei, cu tăria entuziasmului și cu puterea convingerilor tradiționale, — vom da lupta decisivă în cauză și-o vom câștiga!

Vom fi condamnați, dar ei se vor condamna! Vom fi huiduiți, dar ei pe sine s'or huidui. În temniță ne vor arunca, dar temnița va grăi de «libertatea» — lor!...

... Lupta s'a început. Laș e cine bate în retragere. Prigonirile se anunță, urgișiți vor fi de toată lumea cultă acei ce le făuresc...

E par'că fatal. Numai în fața justiției să ne luptăm politicește. Și chiar în templul sfânt să fim sacrificați ilegalității și barbariei — politice! Iuj

Foarte bine. Suntem senini și nu ne pasă. Românilor e demnă, vrășmașii's scoși din minți! Sfârșitul tragediei? E luminos că stelele: cei demni admirați vor fi pentru pătimirea lor, cei scoși din minți condamnați vor fi pentru patima lor!...

Gazeta Transilvaniei scrie, sub titlul «După treizeci și unu de ani».

Răsfoind zilele acestea prin colecțiile mai vechi ale foaiei noastre, am dat peste un articol apărut în numărul dela 24 Noembrie 1868 și datat din Clușiu, care se ocupă cu întrebarea: «are oare Maghiarul atita lipsă de limba română, cât are Românul de cea maghiară?»

Această întrebare o pusese un ziar unguresc din Pesta «Esti Lap». Autorul articolului din «Gazetă» zice, că e ușor a răspunde la întrebarea foaiei maghiare

pentru cel ce cunoaște împrejurările și are în vedere *sine ira et studio* numai curatul adevăr; recunoaște însă, că-i e cu atât mai greu a răspunde la astă întrebare unuia, care la împărțire se folosește de două măsuri deosebite, zicind: na, și ție cît și mie, numai ție ceva mai puțin.

Foaia ungurească adică înainte de a pune întrebarea amintită, își arătase marea ei nemulțămire cu Românii! pentru ce cer și ei parte din toate? pentru ce fac din toate cauză națională?

Cred, că vă doare, — replica autorul articolului din «Gazetă» — dar ce-i de făcut? Unei națiuni, pentru ca să existe, nu-i e destul, că va putea vorbi limba sa în casele sale și în biserică; nu, ea are lipsă de progrese în toate ramurile, de mișcare liberă pe toate căile; are de a se ținea pe o treaptă egală cu celelalte națiuni, dar nici de cum mai pe jos. De aceea e foarte învederat, că Românii fac din toate cauză națională și nu cunosc privilegiile maghiarismului. . .

Am citat rîndurile de mai sus, ca să învederăm mai bine epoca în care se scriau. Tocmai pe atunci se despătea, în dieta ungară așa numita lege pentru egală îndreptățire a naționalităților și presa maghiară, se înțelege, căuta în tot chipul să convingă pe Români, că nu pot pretinde să fie puși pe picior egal cu Maghiarii în chestiunea dreptului de limbă.

A și eșit din legea, prin care avea să se stabilească pînă unde poate merge dreptul de limbă al naționalităților nemaghiare, o adevărată caricatură, după ce proiectul de lege semnat de deputații români și sirbi și prezentat camerei la mandatul acestora de către deputatul Alexandru Mocsonyi, a fost respins și a fost primit proiectul de lege de naționalitate al comisiunii camerei. Devenind lege acest proiect, s'a împlinit ceea ce a zis atunci deputatul român Borlea dela

Baia-de-Criș, că va fi mai mult o «lege pentru maghiarisarea forțată a națiunilor nemaghiare».

Ca argument de căpetenie pentru a dovedi necesitatea absolută, ca Maghiarii să cunoască limba română, s'a adus în menționatul articol din «Gazetă» anomalia la pertractările judecătorești, unde judecătorii unguri nu cunosc limba părților române, și concluziunea a fost, că Maghiarul are în adevăr mare lipsă de limba română, adese ori mai mare chiar, ca Românul de cea maghiară. . .

De cînd s'a făcut această mică polemică ziaristică, au trecut 31 de ani, o nouă generațiune a crescut și a crescut într'un spirit infect și veninos de intoleranță, care azi nici că mai admite lansarea întrebării, dacă și Maghiarul are lipsă de limba română.

Pe toate cărările și în toate părțile nu se vestește azi, decît necesitatea de a se învăța și a se cunoaște limba maghiară. Astăzi nimeni dintre funcționari, fie juzi sau notari, nu mai simte lipsa de a ști limba română, ba precum constată și deputatul sas Pildner în «B. Tagblatt», necunoașterea limbei române, germane, sirbești, slovace etc., li se atribue azi funcționarilor ca merit patriotic. Nu se mai tractează de aceea, ca cei, cari conduc pertractările la tribunale, să vorbească în limba și la înțelesul părților române, ci, precum ne convinseserăm din circulara nui președinte de tablă comună, cată numai de curînd în foaia noastră, procesul de maghiarisare forțată a ajuns pînă a interzice chiar și ajutorilor de portărei, adică celor ce înminează prin comune actele judecătorești părților, să se folosească de altă limbă, decît de cea maghiară.

Iată unde am ajuns după 31 de ani! Și totuși, dacă ne vom întreba, care este cauza principală, că Maghiarul nu mai

simte astăzi de loc lipsa de a ști limba română, vom ajunge la rezultatul, că cauza nu este atât despotismul exercitat de adversarii noștri pe temeiul legilor de maghiarisare, cât mai mult purtarea noastră cari n'am știut și nu știm să impunem celor ce au de a face cu noi, în orice împrejurări ale vieții publice și private, respectarea limbei noastre.

Tribuna Poporului din Arad discută situația generală din monarhia vecină și zice :

Evenimentele politice se succed în monarhie cu o iuțală ne mai văzută. La 20 Decembre s'a închis Reichsrathul, de oarece și așa nu mai lucra nimic. A doua zi s'a schimbat guvernul austriac, care abea a stat la putere două luni, și acum se vestește că proiectul privitor la ridicarea cotei s'a luat dela ordinea zilei în Dieta ungară. Nu mai are înțeles să fie discutat: în Austria și așa Reichsrathul nu-l va vota, iar o învoială bilaterală nu mai așa ar avea valoare, dacă ambele parlamente ar discuta-o și vota.

Ce rezultă din toate acestea?

Resultă, că dela 1 Ianuarie 1900 încolo în Austria se va cîrmui cu ajutorul patentelor împărătești scoase pe temeiul §-lui 14 al constituțiunei.

Conform transacțiunei dela 1867, Ungaria și-ar putea proclama independența vamală iar dualismului i se dă prima lovitură, după care urmînd și altele, subcombarea are să urmeze în chip fatal.

Cît despre *cuotă*, ea va fi hotărîtă de M. Sa Monarchul, care de sigur va decide proporția de 34.4 pentru Ungaria, așa că gălăgia kossuthiștilor rămîne fără rezultat practic și țara s'a ales cel mult cu paguba celor cîteva zeci de mii cît a plătit deputaților diurnă pentru ca să asculte palavrele «patrioților» Barabás, Polónyi și alți șovinști.

Se mai adaugă către această situație și perspectiva ca în Delegațiunile chemate să resolve atîtea afaceri ale statului, Cehii să facă *obstrucție*, zădărniciind astfel lucrările și compromițînd și această instituțiune dualistă.

Ce a mai rămas atunci din transacțiunea dela 1867 ?

Iar dela anul nou încolo, după declarațiunile hotărîte făcute în dieta maghiară de primul ministru Széll, la granițele țării se va folosi așa zisa *reitorsiune*: se va pune taxe pe berea, spirtul, zahărul și petroliul ce vine din Austria. *Un început deci de separațiune economică.*

La 1 Ianuarie 1900 viața de Stat a Ungariei va intra și basata va fi pe 4 **provisorii** anume:

1) Provisorul *budgetar*, de 4 uni (indemniti) votat de cu vreme în Dietă, guvernul fiind încă din luna Octomvre încredințat, că parlamentul nu va ajunge a isprăvi cu budgetul definitiv, pe anul întreg.

2) Provisorul *cuotei*. De oare ce nici chiar Dieta ungară n'ajunse a se pronunța prin vot meritoric asupra cuotelor stabilite de către cele două deputațiuni respective (34.4 : 65-6).

Vorba e însă pe cîtă vreme o va fixa cuvîntul domnesc? Legea austriacă despre dualism spune, că Coroana cînd hotărăște ea asupra cuotei, o face pe 1 an; pe cînd legea dualistă ungară nu fixează nici un fel de termen.

Fiind însă că *trebuie* menținută *nădejdea* că parlamentul austriac în decursul anului viitor va ajunge totuși a se pronunța asupra cuotei, se crede, că M. Sa va fixa și cuotele pe un *termin provisoriu*.

3) De oare ce nici delegațiunile n'au ajuns a-și isprăvi lucrările și a vota *budgetul comun* pînă la 31 Decembrie c., ele se vor întruni în zilele 28 or 29 Decembrie, pentru a vota un *provisoriu de budget*.

comun, de cîteva (pesemne: 4) luni, rămînd a vota budgetul comun definitiv numai în anul viitor.

4) *Provisorul perceperii dărilor de consum*, asupra celor 4 articole: spirt, zahar, bere și petrolu; *procedarea de asemnare* (atutalâsi eljârâs. Überweisungsverfahren). Proiectul acesta de lege, care face parte din pactul economic, n'a fost, el singur, proclamat nici prin ordonanță împărătească chiar sub *Thun*; astfel, că nu există act, prin care această dispoziție a pactului ar putea intra în vigoare în Austria, la 1 Ianuarie 1900, pe cînd Dieta ungară o votase la timpul său în toată forma și regula.

Ar urma, că dela 1 Ianuarie încolo la trecerea acelor 4 articole din Austria în Ungaria să se perceapă vamă, și ministrul de finanțe ungar a și luat, pentru formă, măsurile respective. Treaba însă nu va ajunge acolo, de oarece primul fapt, pe care îl va îndeplini noul guvern austriac, va fi promulgarea, prin ordonanță împărătească, a legii (proiectului) despre *procedarea de asemnare*, pentru a face imposibilă ruperea unității vamale a monarhiei.

Se înțelege, că și starea privitoare la această afacere va fi proclamată *provisorie*, adică pînă ce parlamentul austriac va vota această lege.

Cîte pericole ascund în sinul său aceste dispozițiuni ale pactului, va dovedi viitorul apropiat; căci cauza văzută și oficios invocată a căderii ministerului Clary este tocmai, fiind că nu răușise a trece prin parlament nici chiar acest proiect de lege, iar a-l proclama cu ajutorul §. 14 n'a vrut. N'a vrut? Aici e mister.

Bătrînul nostru monarch de mult n'a avut un an nou mai trist.

Nici un guvern nu știe de unde să apuce lucrurile iar *interventia M. Sale* pentru a mai potoli lupta între *Nemți și Cehi*

se pare că de asemeni nu mai are nici un efect.

Toate capetele serioase din împărăție se gîndesc deci la o nouă întocmire a lucrurilor, fiind dovedit, că cei 32 ani trecuți au fost destul pentru ca transacția dela 1867 să fie înlocuită cu o altă formă de legătură între cele două jumătăți ale monarhiei, și mai ales a *relațiunilor dintre atitea popoare*.

Care și cum să fie această formă, nu e greu de ghicit; o indică însuși cauzele cari aproape au desființat deja dualismul: lărgirea drepturilor popoarelor, ca fiecare să-și croiască soarta *la ele acasă*, așa cum socot că e mai bine și cum mai cu siguranță, ori cel puțin probabilitatea, s'ar înconjura luptele violente al cărui teatru a fost în cești din urmă doui ani Reichsrathul.

Dreptul autonom va trebui deci interpretat și aplicat în spirit mai larg; *idealurilor naționale* va trebui să li se lase un teren mai întins. Și mai presus de toate să li se rezeze din ghiare celor cari numai pentru *supremație* luptă.

Altminteri crisa de acum n'ar fi decît prologul unei sguduiri egale cu o catastrofă.

Protestul tinerimei din Oradea-mare.

Revoltați în adincul sufletului ridicăm glasul protestului nostru solemn în contra nedemnului atac îndreptat memoriei celui mai iubit erou național al nostru.

Protestăm fără șovăire în auzul tuturor în contra cuvintelor înjositoare ale procurorului setos de «avansare»....

Avram Iancu a trăit, trăește și va trăi totdeauna în inimile noastre ca

tip ideal al adevăratului Român cu inima pentru neam și limbă.

Oradea-mare, la 22 Decembrie 1899.

In numele tinerimei :

<i>Iosif Iacob,</i> stud. în drept.	<i>Petru Bulzan,</i> stud. în drept.
<i>Pavel Obedeanu,</i> stud. în drept.	<i>Petru Cișmaș,</i> stud. în drept.
<i>Ioan Iosif Sceopul,</i> stud. în drept.	<i>Iosif Tărău,</i> stud. în drept.
<i>Eugeniu Feieru,</i> stud. în drept.	<i>Petru Stoina,</i> stud. în drept.
<i>Iustin Marsiecu,</i> stud. în drept.	<i>Victor Creșu,</i> stud. în drept.
<i>Alexiu Botiocu,</i> stud. în drept.	<i>Nicolau Hubian,</i> stud. în drept.
<i>Augustin Silaghi,</i> stud. în drept.	<i>Alexandru Muntean,</i> stud. în drept.
<i>George Cimponeriu,</i> stud. în drept.	<i>Ioan Bulzan,</i> stud. în drept.

BIBLIOGRAFIE

Noua Revistă Română va apare, cu începere dela 1 Ianuarie 1900, la 1 și 15 ale fiecărei luni.

Prin coprinsul său enciclopedic, ea va căuta să îmbrățișeze toate chestiunile de interes general. Cetitorul va găsi în fiecare număr al revistei :

Articole asupra mișcării politice.

Studii literare și științifice, — aceste din urmă cu aplicațiune mai ales la cultura materială a țării.

Creațiuni literare originale și cercetări istorice.

Dări de seamă asupra tuturor publicațiilor de valoare în artă, știință și literatură.

Fiecare număr al revistei va fi însoțit și de două suplimente, dintre cari :

Unul rezervat informațiilor va aduce la cunoștința cetitorului evenimentele mai principale petrecute în ultima jumătate de lună, atît în țară cît și în streinătate.

Cel de al doilea va cuprinde : nuvele, și lectură recreativă, datorită, în parte scrii-

torilor români, în parte după cei mai buni scriitori străini. În aceste două suplimente se va lăsa de asemeni un loc potrivit pentru publicarea buletinelor institutelor de bancă și credit, pentru cronica economică și financiară, mișcarea agricolă și comercială.

Prin această largă dispozițiune, sperăm că «*Noua Revistă Română*» va ajunge să oglindească în curînd întreaga mișcare socială și literară a timpului și, că viitorul va face dintr'însa o publicațiune indispensabilă oricui ar dori să-și întemeieze o judecată imparțială asupra culturai române din secolul al XX-lea.

Organizațiunea administrativă a revistei a fost de asemeni obiectul unei îndelungate chibzuinți din partea fundatorilor săi. Aceștia au avut dela început convingerea că la reușita întreprinderilor literare moderne și mai ales la a celor încercate într'o țară fără adînci tradițiuni literare, precum este cazul la noi, organizațiunea administrativă are o parte însemnată, dacă nu chiar decisivă. Potrivit acestei convingeri, ei au asociat revistei, pe lîngă bunele lor intențiuni și un solid sprijin material, a cărui gestiune, bazată pe responsabilitatea judiciară, să pună administrațiunea revistei în posibilitate de a respecta cînstit îndatoririle luate.

Mulțumită acestui sprijin, «*Noua Revistă Română*», își are încă de astăzi asigurate *esacitatea* și *statornicia* aparițiunii sale. Ea va putea, de asemeni, să răsplătească în parte munca colaboratorilor săi ; și să păstreze, în tot momentul, o direcțiune independentă și demnă, fără a se teme că prin aceasta își va periclita propria sa existență.

Așa cum se găsește constituită «*Noua Revistă Română*» se înfățișează publicului într'o desăvîrșită neatîrnare de interesele partidelor politice. Deschisă, din principiu, tuturor scriitorilor de valoare, ea va rămîne un organ nepărtinitor, în care cunoscătorii vor discuta din toate punctele de vedere, chestiunile de actualitate. Rolul la care ea tinde, este de a întări, printr'o activitate bine susținută, încrederea opiniei publice în judecata celor competenți ; încredere atît de necesară într'un stat democratic și

din nenorocire atât de des amenințată prin polemicile pătimase ale presei zilnice.

Dat fiind și sprijinul pe care revista, încă dela anunțarea sa, l-a găsit la toți reprezentanții de frunte ai inteligenței române, nu ne îndoim că acest rol va fi, cât de curînd, simțit și bine apreciat în mediul nostru social.

De altfel, deși optimiștii în ceea ce privește succesul final al revistei, nu ne micșorăm totuși dificultățile pe cari le avem de înlînit.

E adevărat, că actuala stare a societății românești pare departe de a fi prielnică unei publicațiuni de caracterul acela, pe care vrea să-l aibă «Noua Revistă Română».

Pe terenul politic, ceea ce lipsește statului român, cu toate formele sale constituționale, este tocmai practica publicității. Legile se fac și se desfac de guverne, fără vre-o prealabilă consultare a opiniei publice și cîte odată chiar fără o sinceră consultare a parlamentului. Publicistica română de pînă acum, în cele mai dese cazuri n'a avut alt rol decît să aprobe sau să desaprobe fapte îndeplinite de cei de sus, — rol de care s'a achitat, de altfel cu o patimă ce rar o mai întîlnim aiurea; — la pregătirea însă a legilor nici un guvern n'a crezut oportun s'o facă să participe.

Acesta este un rău fundamental și pe care nu ni-l ascundem cîtuș de puțin.

Apoi pe termenul literar, situațiunea și aci nu e prea încîntătoare.

Literatura română, după cîteva fericite începuturi de odinioară, pare a fi intrat acum la sfîrșitul secolului XIX-lea într'o perioadă de istovire. Instreînată de aspirațiunile și interesele marelui public, ea și cerșește existența dela așa zisa «elită socială» ale cărui gusturi cosmopolite scriitorii noștri încearcă să le împace, copiind pe întrecute modele străine. În aceste condițiuni nenorocite, am văzut în timpul din urmă cu toții, cum talente reale au trebuit să-și scoboare producțiunile lor pînă la nivelul unei literaturi de distracție și cîte odată, mai trist încă, să fie silite a-și prelungi activitatea la adăpostul protecțiunii oficiale!

În sfîrșit, însăși atmosfera opiniei publice dela noi amenință astăzi mai curînd să

înăbușe decît să fructifice idei și fapte generoase. E posomorită, într'adevăr, și lipsită de razele idealului această atmosferă!

Pe Români de la sfîrșitul secolului al XIX-lea nu-i mai unește nici o legătură de solidaritate. Au isbutit ei să înlătore marile pericole din afară, să respingă pe cutropitorii de neam și limbă, acum le este destul, solidaritatea nu mai are ce căuta! Fiecare pentru sine, fiecare cu micile sale ambițiuni. Țara e liniștită și sigură; de aci înainte dar fiecare să-și calculeze fericirea sa personală... În locul marilor pericole de altădată cari impuneau sacrificii și aduceau solidaritatea, au venit pericole reduse la proporții microbiene; în locul dușmanilor de neam și limbă, intrigile și calculele interesului... Poate fi solidaritate în contra acestor din urmă?

Astfel a slăbit pînă la peire principala însușire care a înlesnit altă dată atîtea acte mărețe în trecutul nostru!

Dar aceste dificultăți, departe de a ne descuraja sunt pentru noi cel mai puternic îndemn la muncă. Ele sunt de altfel atât de contrarii oricărei adevărate culturi, în cît în viața unui popor sănătos, cînd se întîlnesc, ele nu pot fi considerate decît ca niște momente trecătoare. Și ca atare le considerăm și noi în viața poporului nostru.

Credința în viitorul culturii românești a cimentat primele începuturi ale Noii Reviste Române.

Pe această credință ne vom sprijini de aci 'nainte pentru a urmări neclintit realizarea programului propus.

Dorim României de mîine o cultură pozitivă geniului său, ferită de ademenirile falsului patriotism; o cultură bazată pe respectul adevărului și al dreptății și cu un ideal înțeles și împărtășit de toate straturile sociale ale neamului românesc.

Pentru pregătirea acestei culturi apelăm la întreaga inteligență română.

Și avem încredere că momentul de față este bine ales pentru acest apel.

În pragul unui nou secol, dorința de muncă însufletește popoarele sigure de viitor.

«Noua Revistă Română» va publica în cursul anului 1900 articole de Domnii :

Adamescu G. — Alimănişteanu C. — Anghel C. D. — Antemireanu A. — Antipa Gr. — Atanasiu G. I. — Bachelin L. — Băicoianu C. I. — Basilescu N. — Bianu I. — Bogdan I. — Brătianu I. — Bujor P. — Bureleanu D. N. — Cantacuzino M. G. — Caragiale I. L. — Coculescu N. — Conduratu Gr. — Coşbuc G. — Constantinescu E. — Crupenski C. — Cuza A. C. — Damianoff At. — Dan D. — Delavrancea B. St. — Demetrescu Anghel. — Densuşianu O. — Dr. Diaconovich C. — Disescu Th. — Disescu C. G. — Dobrogeanu-Gherea C. — Erbiceanu C. — Frunzescu Em. — Găvănescu I. — Geblescu C. R. — Greceanu P. — Grigorovitză Em. — Hasdău B. D. — Hodoş N. — Ionescu-Gion. — Ionescu-Zane. — Iorga N. — Lascar V. — Lăzărescu-Lecanta. — Lecca H. — Leon N. — Locusteanu N. — Lugoşanu O. — Lupu C. I. — Dr. Marinescu G. — Marocneanu T. — Meissner C. — Dr. Minovici. — Mircea C. R. — Missir P. — Moroceanu G. — Mrazek L. — Nădejde I. — Negreanu D. — Nenişescu I. — Dr. Obregia A. — Onciul D. — Orăşanu St. — Panu G. — Patriciu Gr. — Popovici A. C. — Popovici-Lupa. — Porumbăru Em. — Predescu Stavri. — Dr. Proca G. — Puşcariu Sextil. — Racovitză Em. — Dr. Radovici I. — Robin F. — Russu L. — Şăineanu L. — Sanielevici H. — Seulescu M. — Stavri Arthur. — Stelian T. — Stoicescu C. I. — Sturdza A. D. — Tanoviceanu I. — Teleor D. — Teodorescu I. — Tocilescu Gr. — Urechia V. A. — Văcărescu Th. — Vaschide N. — Ventura Gr. — Vlădescu M. C. — Vlăhutză A. — Voinov D. N. — Weigand G. — Weisengrün P. — Zissu A. N. — etc.

Director-gerant: C. Rădulescu-Motru.

Zribe Festgedanken

Wien, 23. Dezember.

Das Weihnachtsfest ist ein Fest der Freude und des Friedens und es ist eine

altergebrachte Sitte zu dieser Zeit den politischen Streit durch kurze Frist ruhen zu lassen. Die Kampfeslust weicht einer versöhnlicheren Stimmung. Heuer wollte bei uns keine rechte Weihnachtsfreude aufkommen, denn die Situation ist eine so ernste, dass wohl nur derjenige, der gleichgiltig in den Tag hineinlebt ohne sich um das «Morgen» zu bekümmern, den Ernst derselben übersehen kann.

Diejenigen, die sich so ziemlich durch nichts in ihrer behaglichen Ruhe stören lassen, werden es vielleicht mit einer gewissen Genugthuung begrüßen, dass durch die neuerliche Anwendung des § 14 auf die vom Parlamente unerledigt gebliebenen «Staatsnotwendigkeiten» die weitere Tagung des Parlamentes vorläufig überflüssig geworden und dadurch eine Quelle steter Aufregungen verstopft wurde. Wer freilich über diese Dinge etwas gewissenhafter denkt, der wird nicht umhin können, die gegenwärtige Krise in Österreich, besser gesacht in Österreich-Ungarn, welche durch den Rücktritt des Ministeriums Clari keineswegs ihrer Lösung nähergebracht worden ist, zum Anlasse nicht weniger als erfreulicher Betrachtungen zu machen. Leider ist durch das Eingeständnis, dass die Verhältnisse in Österreich höchst unerquickliche, ja unhaltbare geworden sind, noch wenig geholfen, man muss auch den Muth haben, es offen heraus zuzusagen und sich darüber klar zu werden, was zu geschehen hat, um eine Sanirung anzubahnen. An diesem Muth aber gebricht es noch immer und so ist denn zu befürchten, dass man sich in nächster Zeit immer wieder mit allerlei Experimenten behelfen wird, die keinen anderen Zweck haben, als die Entscheidung immer wieder hinauszuschieben und die dringend notwendigen Reformen zu verschleppen.

Auf welcher Basis diese Reformen erfolgen müssen, in welcher Richtung sich die zu unternehmende Aktion bewegen muss, darüber kann sich Niemand im Zweifel befinden, der nur die Augen offen und das logische Denken nicht verlernt hat. Aus den Umständen unter welchen der Rücktritt des Ministeriums Clary erfolgte, ergibt sich mit aller Deutlichkeit der Weg, die man einschlagen muss, um in Österreich zum nationalen Frieden und zu constitutionellen Verhältnissen zu gelangen. Graf Clary musste getreu, weil er in seiner Antrittserklärung versprochen hatte die Bestimmungen der geltenden Verfassung nicht zu verletzen. Das klingt paradox, ist aber die volle Wahrheit.

Weil sich Graf Clary verpflichtet hatte, nicht gegen die Verfassung zu regieren, durfte er von dem vielgenannten § 14 derselben keinen Gebrauch machen. Da aber eine parlamentarische Erledigung der staatlichen Bedürfnisse infolge des Nationalitätenkampfes unmöglich ist, ergah sich die zwingende Notwendigkeit, ein neues Ministerium zu berufen, das in der Interpretirung der Verfassung weniger skrupulos ist. Man sieht diese System ist eigentlich nur mer dadurch aufrechtzuerhalten, dass man die Grundlage desselben, die Verfassung in ihren wichtigsten Bestimmungen bricht. Wäre es

da nicht aufrichtiger und besser, lieber das ganze System und mit ihm die jetzige centralistische Verfassung als unbrauchbar vollständig fallen zu lassen?

Austriacus.

INFORMAȚIUNI

UN ALT INTERVIEW

Politicianii maghiari sunt foarte îngrijăți de cele ce se pot întâmpla în Austria. Cei mai mulți sunt de părerea, că ordinea nu poate fi restabilită în monarhia austro-ungară fără sguđuiri puternice, fără *crisă radicală*, care se va deslănțui în prima linie asupra — *dualismului*. Un politician de frunte maghiar, o spună lămurit în «*Bud. Hirlap*» că dualismul nu mai poate fi mintuit. Forma aceasta de constituție *trebuie să cadă*. «Noi — zice Ungurul, — am ține-o cu amândouă minile; cu capul, cu umărul nostru, precum adică o și ținem; dar în zadar, căci cei de dincolo o aprind deasupra capului nostru!

Intr'o elegantă broșură d. V. A. Urechia a publicat o dare de seamă despre sărbătorile date la Roma din prilejul congresului orientaliștilor, când Românii făcură așa frumoase manifestațiuni la columna lui Traian. Broșura are titlul: «*Frați cu frați; Românii la Roma în 12 Octomvrie 1899*».

Cărți postale cu ilustrații românești naționale

«... toate 'n tot
Frumoase cît eu nici nu pot
Mai frumoase să-mi socot—
Cu mîntea mea»

În peste 20 variante, care de care mai fermecătoare

Se află cu prețul de 5 cr. per bucată la

«**TIPOGRAFIA**», Societatea pe acțiuni în Sibiu, Str. Poplăcei No. 15

La cumpărări mai mari se dă rabat potrivit